

תערוכת בולים לאומית ירושלים 2006
פסיפס מגידו (לגיון) המאה ה-3
(גליונית מזכרת)

Jerusalem 2006 National Stamp Exhibition
Mosaic, 3rd Century, Megiddo (Legio)
(Souvenir Sheet)

751 ■ 5/2006 ■ אייר התשס"ו

המזכירה גברת שהקדישה שולחן (מזבח) לאל ישוע כריסטוס כזיכרון. הדגים המעטרים את רצפת הפסיפס שימשו סמל נוצרי קדום, וידוע כי הנוצרים ייחסו למילה דג (ביוונית) את צירוף המילים "ישוע כריסטוס בן האלוהים, מושיע". שילוב הכתובות ברצפת פסיפס של אולם תפילה מהמאה השלישית, הוא ממצא ייחודי ונדיר. זמנו קדום להכרתה של הנצרות כדת מוכרת ורשמית, ולכן הוא חשוב מאוד להבנת הנצרות בתקופה זו, לחקר הצבא הרומי במזרח האימפריה, ולסוגיות הקשורות לנוכחות קהילה נוצרית לצד יישוב יהודי-שומרוני מעורב.

האתר במגידו נחשף בחפירות הצלה ממושכות, שערכה רשות העתיקות לבקשת שירות בתי-הסוהר וצבא-ההגנה-לישראל. בחפירה השתתפו – כחלק מפרויקט שיקום אסירים – כמה אסירים יהודים, מוסלמים, נוצרים ודרוזים, המרצים את עונשם בכלא מגידו וכלא צלמון.

יותם טפר

ארכיאולוג – רשות העתיקות

במעטפת היום הראשון נראה סמל רשות העתיקות וכלי עבודה המשמשים בחפירות ארכיאולוגיות על רקע קטע נוסף של הפסיפס. תצלומי הכלים באדיבות צילה שגיב, ותצלומי הפסיפס באדיבות ניקי דוידוב, רשות העתיקות.

הפסיפס התגלה באתר עתיקות השוכן בשולי עמק יזרעאל, על גבעה מדורגת לנחל קיני ותל מגידו, במתחם בית-כלא מגידו. האתר מזוהה עם כפר-עותנאי, הנזכר במקורות ארץ-ישראליים מהמאה הראשונה עד המאה הרביעית לספירה.

בחפירות ארכיאולוגיות, שנערכו בראשית המאה ה-20, נחשפו בראש הגבעה מעל היישוב היהודי שרידי מערך ביצורים רומי – ככל הנראה שרידי מצודה צבאית קטנה, שהוקמה בתקופה הרומית הקדומה. מפקדת הלגיון הרומי השישי, הוא לגיון הברזל (פראטה), קבעה כאן את מושבה בראשית המאה השנייה, כנראה בשדה מצפון-מערב לגבעה שעליה נמצא היישוב היהודי, והמקום כונה מאז בשם לגיון. הנוכחות הצבאית הרומית באתר נמשכה כמאתיים שנה, שבמהלכן קלט היישוב הכפרי אוכלוסייה זרה, ובה שומרונים. היישוב התרחב עד שהפך לפוליס (עיר) בשלהי המאה השלישית – ראשית המאה הרביעית לספירה. שמה של העיר החדשה היה מאקסימיאנופוליס, והיא נזכרת במקורות נוצריים, ובעיקר ברשימות של ועידות הכנסייה מהתקופה הביזנטית. עם הכיבוש המוסלמי אימץ היישוב במקום את השם לגיון.

בחפירות הארכיאולוגיות שנערכו באתר מטעם רשות העתיקות בשנים 2003–2005, נחשפו שרידי של יישוב גדול – מבנים, חצרות וסמטאות – ובהן בורות מים מוטוים, מתקני אחסון רבים לשמן, ליין ולתוצרת חקלאית. מקוואות טהרה וממצאים נוספים שנתגלו במקום מעידים שהיה זה יישוב יהודי. בחלקו המערבי של מתחם כלא מגידו נחשף מבנה גדול, ובו רצפת פסיפס של אולם תפילה נוצרי. בפסיפס – דגמים גיאומטריים, מדליון עם דגים ושלוש כתובות ביוונית עתיקה: כתובת המזכירה קצין בצבא הרומי שתרם לבניית הפסיפס (נראית בשולי הגליונית); כתובת המנציחה את זכרן של ארבע גברות, וכתובת

Jerusalem 2006 National Stamp Exhibition

Mosaic, 3rd Century, Megiddo (Legio)

Souvenir Sheet

The mosaic was discovered at an antiquities site situated on the fringes of the Jezreel Valley, on a hill south of Nahal Kiny and Tel Megiddo, inside the Megiddo Prison compound. The site is identified with **Kefar 'Othnai**, which is mentioned in historical sources about the Land of Israel dating from the 1st to the 4th centuries CE.

In archaeological excavations which were conducted at the beginning of the 20th century, remains of Roman fortifications were exposed on the hilltop above the Jewish settlement; these are probably the remains of a small military fortress that was erected in the early Roman period. The headquarters of the Sixth Roman Legion, the Iron Legion (Ferrata), was garrisoned here in the beginning of the 2nd century CE, probably in a field northwest of the hill where the Jewish settlement was located and since then the place has been known as **Legio**. The Roman military presence at the site continued some 200 years during which the rural settlement absorbed a foreign population that included Samaritans. The settlement grew in size until it became a polis (city) in the latter part of the 3rd beginning of the 4th century CE. The name of the new city was **Maximianopolis**, and it is mentioned in Christian sources, particularly in the list of church councils that convened in the Byzantine period. Following the Moslem conquest of the Land of Israel the settlement adopted the name **Lejjun**.

In the archaeological excavations that were conducted at the site on behalf of the Israel Antiquities Authority during 2003-2005, remains of a large settlement were uncovered - buildings, courtyards and alleys - in which there were plastered water cisterns and numerous installations used for storing oil, wine and agricultural produce. Ritual baths (miqveot) and other finds that were discovered there indicate that this was a Jewish settlement. In the western part of the Megiddo Prison compound a large structure was exposed in which there is a mosaic floor of a Christian prayer hall. The mosaic is decorated with geometric patterns, a medallion with fish and three inscriptions in ancient Greek: one inscription commemorates an officer in the Roman army who contributed toward the construction of the mosaic (depicted on the edge of the souvenir sheet); a second inscription honors the memory of four women and a third inscription mentions a woman who donated a table (altar) as a memorial to Jesus Christ. The fish that adorn the floor of the mosaic

חותמת
אירוע
להופעת
הבול
SPECIAL
CANCELLATION

became a symbol in Early Christianity and we know that the Christians attributed to the word fish (ichthys in Greek) a combination of letters meaning "Jesus Christ, son of god, savior". The combination of inscriptions on a mosaic floor, of the 3rd century prayer hall, is an extraordinarily singular find. It predates the recognition of Christianity as an official religion and therefore is very important to our understanding of Christianity during this period, to the study of the Roman army in the eastern empire, as well as issues pertaining to the presence of a Christian community alongside a mixed Jewish-Samaritan settlement.

The site at Megiddo was exposed during the course of prolonged salvage excavations that were conducted by the Israel Antiquities Authority at the request of the Israel Prison Service and the Israel Defense Forces. Some one hundred Jewish, Muslim, Christian and Druze prisoners who are serving their sentences at Megiddo Prison and Tsalmon Prison participated in the excavations as part of a prisoner rehabilitation project.

Yotam Tepper

Archaeologist - Israel Antiquities Authority

The emblem of the Israel Antiquities Authority and the tools that are used in archaeological excavations are depicted on the first day cover against a background of a section of the mosaic. The photographs of the tools are courtesy of Tsila Sagiv and the photographs of the mosaic are courtesy of Nicky Davidov, both of the Israel Antiquities Authority.

השירות הבולאי - טל: 03-5123933

שדרות ירושלים 12, תל-אביב-יפו 68021

The Israel Philatelic Service - Tel: 972-3-5123933

12 Sderot Yerushalayim, 68021, Tel-Aviv-Yafo

www.israelpost.co.il - e-mail: philserv@postil.com

Issue: May 2006

Designer: Yitzhak Granot

Sheet Size: 65 mm x 75 mm

Stamp Size: 40 mm x 51.4 mm

Printers: E. Lewin-Epstein Ltd.

Method of printing: offset